THE IMPORTANCE OF SECURITY CULTURE IN ROMANIA

Andreea-Alexandra Dincă
„Lucian Blaga ” University of Sibiu

Abstract : Security culture in Romania plays a crucial role in the development of a safer and more stable society, both nationally and in the context of international relations. Its importance can be understood from several perspectives: security culture helps in forming an informed population, capable of recognizing and responding to various types of threats, whether they are related to physical security, cyber security, or information security. In Romania, such efforts can help prevent cyberattacks, protect sensitive data, and combat terrorism. Romania has important critical infrastructure, including in sectors such as energy, transportation, communications, and finance. Promoting a strong security culture among employees in these sectors is essential for protecting them from external attacks and potential sabotage or accidents. A well-established security culture contributes to protecting democratic institutions and the rule of law. In a global context where challenges to democracy and human rights are increasing, Romania must be prepared to counter internal instability or external interference that could affect its democratic structure. Security culture is not limited to the state level; it must become an integral part of the daily behavior of citizens. This involves continuous public education in personal and community protection, which leads to strengthening the sense of safety among Romanians and authorities.

In conclusion, security culture in Romania is fundamental for the protection of the state and its citizens, as well as for the country's integration into international security structures. It is a key element in preventing and managing risks of all types and contributes to the development of a resilient society.

Keywords : Security culture , citizens , resilient society, critical infrastructure , Education

Cultura de securitate este definită ca totalitatea cunoștințelor și informațiilor legate de valorile și necesitățile naționale de securitate, ce generează comportamente necesare pentru apărarea împotriva pericolelor interne și externe.

Cultura de securitate este un concept complex, ce include tehnologia, politicile, reglementările, competențele și comportamentele necesare protecției într-un mediu tot mai globalizat și interconectat.

Aceasta devine crucială în era informațională, având un rol fundamental în protecția individuală și statală, și necesită o puternică promovare la nivel național și global.

Termenul „securitate” derivă din latinescul securitas, însemnând protecție, apărare, și o stare de siguranță.

Etimologic, termenul „securitate” își are originea în Imperiul Roman, sub domnia împăratului Hostilian (250 d.Hr.), când zeița „Securitas” era responsabilă cu protecția imperiului, asigurând „libertatea față de amenințare”.

Un exemplu semnificativ de model local de cultură de securitate a fost implementat de Societatea Mica Brad în perioada interbelică. Acest model includea o viziune strategică și un program de acțiune axat pe prevenție și intervenție, având în vedere cercetarea ca suport al cunoașterii și acțiunii.

Promovarea unei culturi de securitate era considerată esențială pentru prevenirea și gestionarea problemelor de securitate la nivel național.

Astfel, conceptul de securitate a fost legat de ideea de protecție și apărare continuă împotriva pericolelor.

În prezent, în limba română, „securitatea” este definită ca starea de a fi protejat de orice pericol, însoțită de un sentiment de încredere și liniște.

Conceptul de securitate a evoluat de la un accent militar puternic până la abordări mai cuprinzătoare, incluzând aspecte economice și de mediu începând cu anii 1970.

Cultura de securitate reprezintă conștientizarea și implicarea activă a cetățenilor într-un proces continuu de protejare a securității naționale, sprijinind instituțiile statului în prevenirea și combaterea amenințărilor.

Aceasta se bazează pe un demers cognitiv și cuprinde un ansamblu de informații, atitudini, convingeri și valori care formează modul în care individul se raportează la sistemele politice, militare și economice ale societății.

Cultura de securitate trebuie să reprezinte un reper moral și educativ, având rolul de a forma atitudini și comportamente favorabile securității naționale.

Scopul acestei culturi este de a pregăti cetățenii pentru a contribui activ la protejarea valorilor naționale, având în vedere potențialele amenințări externe, în special în contextul activității de intelligence.

Necesitatea dezvoltării culturii de securitate și educarea populației derivă din diversificarea și complexitatea amenințărilor la adresa securității naționale și a modului în care acestea se propagă.

Contribuția cetățenilor la securitatea națională constă în adoptarea unui comportament preventiv și în sesizarea oricăror activități suspecte care ar putea afecta securitatea statului.

Cultura de securitate este esențială în contextul actual, fiind un amestec de tehnologie, politici, reguli, indivizi și competențe care influențează comportamentele de securitate.

În dezvoltarea unei culturi de securitate, educația joacă un rol central. Instituțiile abilitate trebuie să adopte o abordare activă în educarea cetățenilor privind noile amenințări și riscuri de securitate. Acest proces trebuie să fie continuu și să înceapă încă din formele medii de învățământ, cu scopul de a forma tineri care să înțeleagă importanța securității naționale și care să poată contribui activ la protejarea acesteia.

În Strategia Națională de Apărare a României pentru perioada 2020-2024, cultura de securitate este descrisă ca esențială pentru construirea unui stat rezilient, iar implicarea cetățenilor în înțelegerea și reacția la amenințări este considerată vitală.

Strategia subliniază importanța colaborării între instituțiile publice și private pentru asigurarea securității naționale, iar promovarea unei culturi de securitate solide se face prin politici educaționale, creșterea conștientizării și consolidarea infrastructurilor economice și educaționale.

Pe lângă securitatea fizică, cultura de securitate include și dimensiuni psihologice și sociale, iar securitatea mentală devine o componentă crucială. Aceasta implică și o atitudine activă față de protecția națională și globală, susținută de educație și conștientizare continuă.

În acest sens, educația formală și nonformală joacă un rol important în promovarea acestei culturi, inclusiv în domeniul securității cibernetice, care a devenit o prioritate în contextul riscurilor digitale.

Cultura de securitate este un fenomen dinamic, ce implică atât factorii cognitivi și emoționali, cât și normele și tradițiile istorice, care trebuie adaptate continuu la schimbările societale și la evoluțiile tehnologice.

Un stat sigur și rezilient depinde de nivelul său de cultură de securitate, construită prin educație, cooperare instituțională și implicarea activă a cetățenilor.

Cultura de securitate se construiește ca un fenomen social, având în vedere că aceasta reflectă interesele și comportamentele cetățenilor și organizațiilor statale.

La nivel individual, cultura de securitate depinde de conștiința socială, nivelul de educație și implicarea în viața publică. În acest context, statul joacă un rol crucial în promovarea unui mediu favorabil securității, iar indivizii pot contribui activ prin comportamente responsabile.

Implicarea cetățenilor

Dezvoltarea unei culturi de securitate implică o abordare interinstituțională care necesită o colaborare eficientă între instituțiile statului și societatea civilă.

Este esențial să se explice noile amenințări, riscuri și vulnerabilități care pot afecta securitatea la diverse niveluri : individual, de grup, societal, național, regional sau global.

Amenințările precum terorismul, crima organizată și criminalitatea transfrontalieră sunt pericole semnificative care trebuie conștientizate de către cetățeni, pentru a permite o implicare activă în identificarea, prevenirea și combaterea acestora.

Activitățile de comunicare publică desfășurate de instituțiile abilitate sunt cruciale pentru consolidarea acestei culturi, deoarece ele ajută la informarea și conștientizarea publicului privind importanța securității.

Pentru a contracara riscurile la adresa securității naționale, este necesar un efort colectiv din partea tuturor resurselor instituționale implicate, atât direct, cât și indirect, în promovarea și menținerea unui climat de securitate.

De asemenea, implicarea cetățenilor și a societății civile este esențială, pentru a contribui la conștientizarea publicului și crearea unei viziuni comune în care cultura de securitate devine o politică publică prioritară.

Implementarea acestei culturi trebuie să înceapă încă din etapele educaționale medii, adaptându-se la specificul fiecărui domeniu de activitate pentru a asigura o înțelegere profundă și aplicată a principiilor de securitate.

Astfel, pot fi puse în aplicare politici preventive care vizează educarea și formarea unui comportament responsabil din partea cetățenilor, în scopul protejării securității naționale.

Promovarea culturii de securitate trebuie să fie orientată nu doar către cetățeni, dar și către opinia publică, ca masă și vectori de opinie, iar în acest proces, instituțiile implicate, cum sunt departamentele dedicate relației cu cetățenii, mass-media și social media, joacă un rol esențial.

Serviciul Român de Informații utilizează o gamă largă de canale de comunicare pentru a promova imaginea instituțională și pentru a consolida cultura de securitate, respectând în același timp legislația națională în vigoare.

Activitatea de informare a publicului contribuie substanțial la conștientizarea și dezvoltarea acestei culturi.

Promovarea culturii de securitate

În procesul de formare a culturii de securitate, statul, prin instituțiile competente în domeniu, are responsabilitatea de a furniza societății civile suportul necesar pentru a înțelege corect cadrul strategic al securității.

Transparența și disponibilitatea în promovarea educației de securitate sunt esențiale pentru a stimula interesul societății civile în consultări și dezbateri privind problemele de actualitate legate de securitatea națională.

Cultura de securitate joacă un rol esențial în îndeplinirea misiunii preventive a serviciilor de informații. Cu toate acestea, este important de subliniat că comunicarea publică transparentă nu trebuie să interfereze cu calitatea activității de informații, care trebuie să rămână protejată și eficientă.

Activitatea serviciilor de informații, în prezent, este reglementată de două paradigme fundamentale ale intelligence-ului modern: „need to know” și „need to share”, care stabilesc un echilibru între securitatea informațiilor și necesitatea de a le distribui pentru a preveni amenințările. Cultura de securitate reprezintă un instrument preventiv.

Construirea unei societăți moderne și securizate se bazează pe asigurarea securității atât la nivel individual, cât și colectiv.

Acesta este punctul de convergență al tuturor instituțiilor naționale și internaționale, organizațiilor profesionale și ONG-urilor implicate în protejarea securității naționale, iar cultura de securitate este un element cheie pentru a asigura funcționarea eficientă și protejarea valorilor fundamentale ale statului.

Securitatea dintr-o perspectivă multidimensională

Dezvoltarea securităţii naţionale în perioada contemporană nu se poate limita doar la aspectele militare și politice, ci trebuie abordată dintr-o perspectivă multidimensională. Astfel, securitatea naţională trebuie să integreze și provocările ecologice, economice și sociale care pot afecta stabilitatea unui stat.

Conform teoriei „securităţii umane" promovate de Barry Buzan, securitatea nu mai este înțeleasă doar ca protecţie militară, ci ca un proces care include protecţia mediului înconjurător, sănătatea publică, accesul la resurse esenţiale și drepturile fundamentale ale omului.

Problemele ecologice, cum ar fi schimbările climatice, poluarea și degradarea mediului, sunt strâns legate de securitatea naţională.

Astfel, crizele ecologice, precum dezastrele naturale, nu doar că pun în pericol viaţa oamenilor, dar au și efecte economice majore, perturbând bunăstarea socială și chiar generând instabilitate politică și migraţie forţată.

În acest context, promovarea unei culturi de securitate care integrează și preocupările legate de mediu este esenţială, mai ales în condiţiile în care schimbările climatice devin o problemă globală.

Securitatea energetică și interconectarea cu mediul

Un alt aspect esenţial care trebuie să fie integrat în cultura de securitate este securitatea energetică.

Într-o lume în care resursele naturale sunt limitate, gestionarea eficientă a energiilor regenerabile și a eficienţei energetice este esenţială pentru prevenirea crizelor economice și politice.

Securitatea energetică nu se rezumă doar la asigurarea resurselor energetice, ci și la protejarea infrastructurilor critice și la asigurarea unei tranziţii eficiente către surse de energie mai sustenabile. Astfel, politica energetică a unui stat trebuie să se alinieze la obiectivele de dezvoltare durabilă și să fie susţinută de o cultură naţională de securitate care promovează responsabilitatea faţă de mediu și de resursele naturale.

Conceptul de dezvoltare durabilă este esenţial pentru asigurarea unui mediu stabil și securizat pentru viitoarele generaţii.

Dezvoltarea durabilă, bazată pe interdependenţa dintre economie, echitate și ecologie, presupune nu doar satisfacerea nevoilor actuale ale populaţiei, dar și protejarea resurselor pentru viitor.

Implementarea politicilor publice care promovează tranziţia către o economie circulară și sustenabilă este esenţială pentru construirea unei societăţi reziliente și adaptabile la provocările ecologice și economice ale prezentului și viitorului.

Securitatea Cibernetică în România- provocare majoră în Era Digitală

Securitatea cibernetică a devenit o problemă majoră de securitate națională în România, în contextul dependenței tot mai mari de tehnologia digitală și infrastructurile cibernetice. Atacurile cibernetice pot provoca daune grave infrastructurii critice, economiei și securității naționale a țării.

Infrastructurile critice ale României, cum ar fi rețelele de energie, apă, salubritate și telecomunicații, sunt vulnerabile la atacuri cibernetice.

Protejarea acestora este esențială, iar promovarea unei culturi de securitate cibernetică trebuie să implice educația instituțiilor publice, sectorului privat și cetățenilor despre riscurile cibernetice și protecția datelor.

România a implementat politici naționale de securitate cibernetică, inclusiv Strategia Națională de Securitate Cibernetică și CERT-RO, pentru prevenirea, detectarea și răspunsul rapid la atacuri. Colaborarea internațională și dezvoltarea competențelor cibernetice sunt esențiale pentru protejarea infrastructurii critice a țării.

Protecția datelor personale a devenit o provocare majoră, dat fiind utilizarea larg răspândită a internetului și a tehnologiilor digitale.

Campaniile de conștientizare, utilizarea parolelor puternice și protejarea conturilor online sunt cruciale pentru prevenirea fraudelor cibernetice și altor amenințări.

Educația joacă un rol fundamental în dezvoltarea unei culturi de securitate, în special în domeniul cibernetic, unde soluțiile tehnice nu sunt suficiente pentru a răspunde tuturor vulnerabilităților.

Educația formală și nonformală, inclusiv prin intermediul mass-media și al activităților științifice, sunt esențiale pentru promovarea unei culturi de securitate cibernetică eficiente.

Necesitatea dezvoltării continue a culturii de securitate în România

Pentru România, dezvoltarea unei culturi de securitate este crucială pentru a răspunde provocărilor interne și externe.

Problemele sociale, demografice și educaționale care frânează dezvoltarea națională trebuie abordate într-un mod coerent, iar integrarea unei culturi de securitate în educație și în viața cotidiană poate contribui la consolidarea stabilității și rolului țării în contextul securității internaționale.

Strategia Națională de Apărare a României pentru perioada 2020-2024 definește cultura de securitate ca fiind un factor determinant în dezvoltarea unui stat puternic și rezilient.

Aceasta subliniază că noile provocări din mediul de securitate internațional impun necesitatea creării unor mecanisme de prevenire și reacție, inclusiv la nivelul cetățenilor.

De asemenea, se accentuează importanța parteneriatelor între instituțiile de securitate națională și actorii publici și privați pentru consolidarea unei culturi de securitate eficiente.

Pentru a construi o cultură de securitate solidă, strategia guvernamentală sugerează o serie de măsuri-cheie: elaborarea politicilor publice care să sprijine securitatea și dezvoltarea durabilă, consolidarea unui mediu economic performant și competitiv, asigurarea unei educații adaptate la nevoile pieței muncii și la cerințele internaționale, și dezvoltarea infrastructurilor de cercetare și inovare.

De asemenea, este evidențiat rolul educației și promovării unei culturi de securitate atât în școli, cât și în cadrul societății civile.

Obiectivele promovării Culturii de Securitate

Pentru a construi o cultură de securitate eficientă și sustenabilă, există câteva obiective fundamentale care ar trebui urmărite:

- Este necesară conștientizarea riscurilor, vulnerabilităților și amenințărilor.

Atât populația generală, cât și decidenții politici trebuie să fie conștienți de riscurile și vulnerabilitățile la care sunt expuși în contextul securității naționale.

În acest sens, educația și informarea publicului trebuie să reprezinte o prioritate națională. Campaniile educaționale trebuie să ajute cetățenii să înțeleagă nu doar natura riscurilor, dar și cum pot contribui la prevenirea acestora.

- Dezvoltarea unor politici de securitate accesibile unui public larg.

Policile de securitate trebuie să fie concepute astfel încât să fie accesibile și ușor de înțeles de către publicul larg.

Implementarea unor politici clare și coerente ajută la crearea unui cadru instituțional eficient, în care fiecare actor din societate înțelege rolul său în menținerea securității.

De asemenea, aceste politici trebuie să fie flexibile și adaptabile în funcție de evoluția amenințărilor și riscurilor.

Politicile de securitate bine structurate vor contribui la o mai bună integrare a securității în cultura organizațională a instituțiilor și organizațiilor private, iar prin aceasta, vor crea o cultură de securitate comună în întreaga societate.

- Perfecționarea mijloacelor de comunicare

Comunicarea eficientă contribuie la construirea unei reziliențe instituționale și la prevenirea răspândirii de informații false sau alarmiste.

Este necesar ca instituțiile responsabile de securitatea națională să comunice într-un mod clar și transparent cu publicul, explicând riscurile și măsurile de prevenire adoptate.

De asemenea, autoritățile trebuie să investească în educația continuă a cetățenilor, ajutându-i să înțeleagă mai bine riscurile de securitate și cum pot contribui la prevenirea acestora.

- Pentru consolidarea securității, trebuie aplicate reguli și norme clare, care să ghideze comportamentele instituțiilor și ale cetățenilor.

Aceste norme vor contribui la crearea unui cadru organizatoric coerent, care să permită gestionarea riscurilor într-un mod sistematic.

- Prevenirea și combaterea infracționalității

În România, există o nevoie continuă de consolidare a securității interne, iar cultura de securitate poate contribui la combaterea criminalității organizate, traficului de droguri, și a altor forme de infracționalitate.

O populație educată în privința măsurilor de securitate și colaborativă cu autoritățile poate sprijini prevenirea și combaterea acestora.

- Protecția infrastructurilor critice

România are o infrastructură critică importantă, inclusiv în domenii precum energia, transporturile, comunicațiile și finanțele. Promovarea unei culturi de securitate solide în rândul angajaților din aceste sectoare este esențială pentru protejarea acestora împotriva atacurilor externe și a posibilelor riscuri de sabotaj sau accident.

- Protecția democrației și a valorilor fundamentale

O cultură de securitate bine înrădăcinată contribuie la protejarea instituțiilor democratice și a statului de drept. Într-un context global în care provocările la adresa democrației și ale drepturilor omului sunt tot mai mari, România trebuie să fie pregătită să contracareze riscurile de instabilitate internă sau de ingerințe externe, care ar putea afecta structura sa democratică.

Atât indivizii, cât și instituțiile trebuie să fie flexibile și să își adapteze comportamentele și strategiile în funcție de amenințările emergente.

Aceasta presupune o colaborare continuă între autorități și cetățeni și un angajament activ în procesul de prevenire și răspuns la riscuri.

Concluzii

Riscurile și amenințările la adresa securității cetățeanului și statului au evoluat semnificativ, depășind granițele fizice și implicând domenii care nu sunt strict militare.

Securitatea trebuie abordată interinstituțional și multidisciplinar, printr-o cooperare activă între instituțiile guvernamentale, nonguvernamentale și societate, cu scopul primordial de a proteja cetățeanul.

Deși conceptul de cultură de securitate este integrat în documentele de planificare, aplicarea acestuia în practică rămâne insuficientă și necesită timp pentru a se stabiliza ca un concept de sine stătător.

Pentru ca securitatea să fie protejată în mod eficient, este esențial ca instituțiile să adopte o abordare proactivă de prevenire, iar cetățenii să dezvolte o înțelegere corectă a riscurilor și amenințărilor.

Reducerea decalajului de percepție necesită educație, cooperare instituțională și implicarea societății civile, iar educația pentru securitate ar trebui să devină o prioritate națională.

Pentru creșterea culturii de securitate, instituțiile responsabile de educație pot implementa măsuri precum organizarea de întâlniri, conferințe, dezbateri și integrarea cursurilor de educație pentru securitate în programele școlare.

De asemenea, este necesară o abordare instituțională care să transforme răspunsul pasiv în acțiuni proactive de prevenire.

Cultura de securitate, susținută prin educație, poate reduce vulnerabilitățile și poate preveni transformarea acestora în amenințări reale la adresa securității naționale. Statul poate contracara pericolele prin aplicarea politicii de securitate, dar consolidarea unei culturi de securitate la nivel societal va reduce semnificativ riscurile, implicând întreaga societate în protejarea statului și a cetățenilor.

În acest context, cultura de securitate ar trebui să devină o prioritate esențială pentru protejarea națională.

BIBLIOGRAPHY

Pacuraru, Cosmin Gabriel, Geopolitica si securitate energetica, București, Didactica si Pedagogica, 2024.
https://www.arecs.ro/
https://www.aosr.ro/
https://www.contributors.ro/
https://www.intelligenceinfo.org/
https://intelligence.sri.ro/
https://www.researchgate.net/